

Ўзбекистон адабиёти ва санъати

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ Haftalik gazeta • 1956-yil 4-yanvardan chiqa boshlagan

e-mail: uzas@b2c.uz

2011-yil 20-may • № 21 (4108)

ЭНГ МУСАФФО НУР

Тошкентдан кунчикар томонга қарб юрсангиз, ажойиб манзаралар сизни қаршилайди: узоқда чўққилари қалам билан чизилгандек салобатли тоғлар, унинг этакларида тўлқин-тўлқин кирди. Ҳамиша мовий ранг оғушида товланувчи қотиб қолган ўша улкан "тўлқинлар" багрида турфа сиҳатгоҳлар, оромгоҳлар жойлашган. Айниқса ёз мавсуми бу манзиллар сари кора тасмадек улоқсан йўлларда катнов кўлаади. Ҳамма бажаю, салкин манзиллар сари ошиқади. Бу йўллардан мен ҳам кўп марта ўтганиман.

Кумушконга кетаверишингизда дафъатан баланд тепалик устида кўплаб кўзгулардан иборат шиша "коя" пайдо бўлади. Ва у ўзининг афсонавий салоҳити билан бир зум ўзига жалб этади. Бу кўёш нурлари нибир нутқага жамлаб, беҳад юкори иссиқлик яратиб берадиган ноёб курилмадир. Мен бу иншоот ҳақида кўп бор эшигтан ва унда бўлишини ният килган адим.

— Таширифингиз ажойиб кунга тўғри келди. Бугун ёнда V Республика "Баркамол авлод" спорт ўйинларининг машъяласи ёқилади ва у Термизга олиб кетилиди, — деди мен. Йўлга бошпаркан физик-муҳандис Абдухаким Фозилов. У ушбу "Кўёш физикаси" имлй ишлаб чиқариш бирлашмасида кўёш нуридан лазер яратиш

юясининг муаллифи. — Хали манзилга анча бор, шекилли. Бу ноёб курилманинг яратилиш тарихи ҳақида гапириб берсангиз, — сўрайман ундан.

— Биласизми, инсоният тараққиёт палласига кирганидан кейин унинг яшаш эҳтиёжлари ортиб кетди. Бу ўз-

"ВАТАН УЧУН ЯШАЙЛИК"

ўзидан энергия заҳираасига бориб тақадди. Аёнки, сайдёромизда ҳар қандай кувват манбанинг ҳам чек-чегараси бор. Бунинг устига, экология муммият пайдо бўлди. Натижада олимлар кўёшдан кувват олиши бора-сида излана бошладилар. Шунда биз ҳозир бориб кўрадиган курилмани яратиш戈си явусикудга келди. Шундай қилиб, жаҳон олимлари бундок курилма учун иккни жойни танлашга келишдилар. Биринчиси 1970 йилда Франциянинг Пиреней тоглари бағрида бўнди этилди. Иккинчиси сабиқ Совет Итифоқи худудига режалаштирилди ва бу борада кўп баҳслар бўлди. Дастрлаб, Арманистонда куриш мўйлашланди. Охир-оқибат у Ўзбекистонда куриладиган бўлди. Ва 1982 йилда Паркент туманининг баҳаво жойида кад кўтарди.

Давоми иккинчи саҳифада.

ФУРУМСАРОЙЛИК КУЛОПЛАР САНЪАТИ

Фурумсарой юртимизда кулолчилик анъаналарини давом эттириб келаётган ва кўплаб уста кулоллар етишиб чиқкан қадими қишлоқ. Пойтахтимиздаги Миллий санъат марказида "Ўзбекистон маданияти ва санъати" форуми жамғармаси ва "Ижод" ўюшмаси ҳамкорлигига Ваҳобжон Буваев унинг устоzlари — Фурумсарой кулолчилик мактаби асосчиларининг саксонга яқин кулолчилик буюмлари кўргазмаси очилди.

Кўргазмада бир неча аср аввалинан сопол идишлар: баркаш, нимбаркаш, нимтовок, дамтовок, каймодон, коса, пиёла, кўшуклоқ, катта кўза, кичик кўза, лаганча каби қадимилик ва замонавий усуздада ишланган кулолчилик буюмлари на майиш этилмоқда. Рангларнинг ўзига хослиги, безаклар уйғунлиги, қадимилик усул сақланганлиги кулолчилик санъати буюмларига бетакор жозиба баҳш этган.

Ваҳобжон Буваев гурумсаройлик устоzlари — уста Махмуд Раҳимов, М. Туропов, Уста Ҳайтбой, Уста Соти, Уста Кенха каби кулолларнинг сопол идишларини сақлаб келаётгани, уларнинг анъаналарини давом эттираётгани учун маҳсус диплом билан тақдирланди.

Гўзал ЭРКИНОВА

ТОШДАГИ ФАЛСАФА

Ёлқин болалигидан катта-кичик тошлар оламида яшар, тошларнинг ҳар бирнада алоҳида-алоҳида киёфаларни тасаввур қиларди. Ҳаёлан уларни тараашлаб ясалган шакларни кўз олдига кептириарди. Шу сабаб тўртчини синфда ўқиб юрганидайдо. Турсунали Аҳмадалиев устахонасида шуғуллана бошлади. Санъатнинг ил сабокларини шу ерда ўрганди.

Кейинчалик Қодиржон Ҳайдаров номидаги Кўкон тасвирий ва амалий санъат коллежининг ҳайкалтарошлари бўлумида ишлайди.

Истиқлол тенгашошлари

Ёлқин болалигидан катта-кичик тошлар оламида яшар, тошларнинг ҳар бирнада алоҳида-алоҳида киёфаларни тасаввур қиларди. Ҳаёлан уларни тараашлаб ясалган шакларни кўз олдига кептириарди. Шу сабаб тўртчини синфда ўқиб юрганидайдо. Турсунали Аҳмадалиев устахонасида шуғуллана бошлади. Санъатнинг ил сабокларини шу ерда ўрганди.

Кейинчалик Қодиржон Ҳайдаров номидаги Кўкон тасвирий ва амалий санъат коллежининг ҳайкалтарошлари бўлумида ишлайди.

Истиқлол тенгашошлари

Ёлқин болалигидан катта-кичик тошлар оламида яшар, тошларнинг ҳар бирнада алоҳида-алоҳида киёфаларни тасаввур қиларди. Ҳаёлан уларни тараашлаб ясалган шакларни кўз олдига кептириарди. Шу сабаб тўртчини синфда ўқиб юрганидайдо. Турсунали Аҳмадалиев устахонасида шуғуллана бошлади. Санъатнинг ил сабокларини шу ерда ўрганди.

Истиқлол тенгашошлари

Ёлқин болалигидан катта-кичик тошлар оламида яшар, тошларнинг ҳар бирнада алоҳида-алоҳида киёфаларни тасаввур қиларди. Ҳаёлан уларни тараашлаб ясалган шакларни кўз олдига кептириарди. Шу сабаб тўртчини синфда ўқиб юрганидайдо. Турсунали Аҳмадалиев устахонасида шуғуллана бошлади. Санъатнинг ил сабокларини шу ерда ўрганди.

Истиқлол тенгашошлари

Ёлқин болалигидан катта-кичик тошлар оламида яшар, тошларнинг ҳар бирнада алоҳида-алоҳида киёфаларни тасаввур қиларди. Ҳаёлан уларни тараашлаб ясалган шакларни кўз олдига кептириарди. Шу сабаб тўртчини синфда ўқиб юрганидайдо. Турсунали Аҳмадалиев устахонасида шуғуллана бошлади. Санъатнинг ил сабокларини шу ерда ўрганди.

Истиқлол тенгашошлари

Ёлқин болалигидан катта-кичик тошлар оламида яшар, тошларнинг ҳар бирнада алоҳида-алоҳида киёфаларни тасаввур қиларди. Ҳаёлан уларни тараашлаб ясалган шакларни кўз олдига кептириарди. Шу сабаб тўртчини синфда ўқиб юрганидайдо. Турсунали Аҳмадалиев устахонасида шуғуллана бошлади. Санъатнинг ил сабокларини шу ерда ўрганди.

Истиқлол тенгашошлари

Ёлқин болалигидан катта-кичик тошлар оламида яшар, тошларнинг ҳар бирнада алоҳида-алоҳида киёфаларни тасаввур қиларди. Ҳаёлан уларни тараашлаб ясалган шакларни кўз олдига кептириарди. Шу сабаб тўртчини синфда ўқиб юрганидайдо. Турсунали Аҳмадалиев устахонасида шуғуллана бошлади. Санъатнинг ил сабокларини шу ерда ўрганди.

Истиқлол тенгашошлари

Ёлқин болалигидан катта-кичик тошлар оламида яшар, тошларнинг ҳар бирнада алоҳида-алоҳида киёфаларни тасаввур қиларди. Ҳаёлан уларни тараашлаб ясалган шакларни кўз олдига кептириарди. Шу сабаб тўртчини синфда ўқиб юрганидайдо. Турсунали Аҳмадалиев устахонасида шуғуллана бошлади. Санъатнинг ил сабокларини шу ерда ўрганди.

Истиқлол тенгашошлари

Ёлқин болалигидан катта-кичик тошлар оламида яшар, тошларнинг ҳар бирнада алоҳида-алоҳида киёфаларни тасаввур қиларди. Ҳаёлан уларни тараашлаб ясалган шакларни кўз олдига кептириарди. Шу сабаб тўртчини синфда ўқиб юрганидайдо. Турсунали Аҳмадалиев устахонасида шуғуллана бошлади. Санъатнинг ил сабокларини шу ерда ўрганди.

Истиқлол тенгашошлари

Ёлқин болалигидан катта-кичик тошлар оламида яшар, тошларнинг ҳар бирнада алоҳида-алоҳида киёфаларни тасаввур қиларди. Ҳаёлан уларни тараашлаб ясалган шакларни кўз олдига кептириарди. Шу сабаб тўртчини синфда ўқиб юрганидайдо. Турсунали Аҳмадалиев устахонасида шуғуллана бошлади. Санъатнинг ил сабокларини шу ерда ўрганди.

Истиқлол тенгашошлари

Ёлқин болалигидан катта-кичик тошлар оламида яшар, тошларнинг ҳар бирнада алоҳида-алоҳида киёфаларни тасаввур қиларди. Ҳаёлан уларни тараашлаб ясалган шакларни кўз олдига кептириарди. Шу сабаб тўртчини синфда ўқиб юрганидайдо. Турсунали Аҳмадалиев устахонасида шуғуллана бошлади. Санъатнинг ил сабокларини шу ерда ўрганди.

Истиқлол тенгашошлари

Ёлқин болалигидан катта-кичик тошлар оламида яшар, тошларнинг ҳар бирнада алоҳида-алоҳида киёфаларни тасаввур қиларди. Ҳаёлан уларни тараашлаб ясалган шакларни кўз олдига кептириарди. Шу сабаб тўртчини синфда ўқиб юрганидайдо. Турсунали Аҳмадалиев устахонасида шуғуллана бошлади. Санъатнинг ил сабокларини шу ерда ўрганди.

Истиқлол тенгашошлари

Ёлқин болалигидан катта-кичик тошлар оламида яшар, тошларнинг ҳар бирнада алоҳида-алоҳида киёфаларни тасаввур қиларди. Ҳаёлан уларни тараашлаб ясалган шакларни кўз олдига кептириарди. Шу сабаб тўртчини синфда ўқиб юрганидайдо. Турсунали Аҳмадалиев устахонасида шуғуллана бошлади. Санъатнинг ил сабокларини шу ерда ўрганди.

Истиқлол тенгашошлари

Ёлқин болалигидан катта-кичик тошлар оламида яшар, тошларнинг ҳар бирнада алоҳида-алоҳида киёфаларни тасаввур қиларди. Ҳаёлан уларни тараашлаб ясалган шакларни кўз олдига кептириарди. Шу сабаб тўртчини синфда ўқиб юрганидайдо. Турсунали Аҳмадалиев устахонасида шуғуллана бошлади. Санъатнинг ил сабокларини шу ерда ўрганди.

Истиқлол тенгашошлари

Ёлқин болалигидан катта-кичик тошлар оламида яшар, тошларнинг ҳар бирнада алоҳида-алоҳида киёфаларни тасаввур қиларди. Ҳаёлан уларни тараашлаб ясалган шакларни кўз олдига кептириарди. Шу сабаб тўртчини синфда ўқиб юрганидайдо. Турсунали Аҳмадалиев устахонасида шуғуллана бошлади. Санъатнинг ил сабокларини шу ерда ўрганди.

Истиқлол тенгашошлари

Ёлқин болалигидан катта-кичик тошлар оламида яшар, тошларнинг ҳар бирнада алоҳида-алоҳида киёфаларни тасаввур қиларди. Ҳаёлан уларни тараашлаб ясалган шакларни кўз олдига кептириарди. Шу сабаб тўртчини синфда ўқиб юрганидайдо. Турсунали Аҳмадалиев устахонасида шуғуллана бошлади. Санъатнинг ил сабокларини шу ерда ўрганди.

Истиқлол тенгашошлари

Ёлқин болалигидан катта-кичик тошлар оламида яшар, тошларнинг ҳар бирнада алоҳида-алоҳида киёфаларни тасаввур қиларди. Ҳаёлан уларни тараашлаб ясалган шакларни кўз олдига кептириарди. Шу сабаб тўртчини синфда ўқиб юрганидайдо. Турсунали Аҳмадалиев устахонасида шуғуллана бошлади. Санъатнинг ил сабокларини шу ерда ўрганди.

Истиқлол тенгашошлари

Ёлқин болалигидан катта-кичик тошлар оламида яшар, тошларнинг ҳар бирнада алоҳида-алоҳида киёфаларни тасаввур қиларди. Ҳаёлан уларни тараашлаб ясалган шакларни кўз олдига кептириарди. Шу сабаб тўртчини синфда ўқиб юрганидайдо. Турсунали Аҳмадалиев устахонасида шуғуллана бошлади. Санъатнинг ил сабокларини шу ерда ўрганди.

Истиқлол тенгашошлари

Ёлқин болалигидан катта-кичик тошлар оламида яшар, тошларнинг ҳар бирнада алоҳида-алоҳида киёфаларни тасаввур қиларди. Ҳаёлан уларни тараашлаб ясалган шакларни кўз олдига кептириарди. Шу сабаб тўртчини синфда ўқиб ю

Ўзбекистон Республикаси Давлат мукофотига номзодлар

Адаб Носир Фозиловнинг "Ирмоқ" номи биринчи хикоялар тўпламиёй эл назари тушган эди. Адаб нариси, хусусан, "Саратон", "Шум боланинг набиралари", "Корхат" киссалари; "Болалигим — пошшилигим", "Устозлар даврасида", "Эсласанг кунглим ёришу" тўпламларига кирган асарлари ўсмирилар китоб хазинасини бойитгани билан ўтиборга лойик. Ёзувчининг етук адабиётшунос Тўхтасин Жалолов кисматига багишланган "Куш қаноти билан..." қисаси катагон курбонлари, шахса сифиниш оқибатлари бадий адабиётда ёритилган дастлабки асарлардан бири сифатиди муҳим. Асарда тұхматга учраб ноҳақ камалган Акмал ака кисмати ўсмир йигит Сарвар ти-лидан хикоя қилинади.

Н.Фозиловнинг ўша талотуми йилларда Тўхтасин Жалоловнинг совуқ юртларда торған ситамлари, ўз халқи, шогирдлари орасидан чиқкан "чаён"ларнинг кирдикорларини

Устозлар ёди ва қардошлиқ эъзози

ўсмирилар тафаккури нуқтаи назаридан таҳлил этишида катта маъно бор. Бунда тарихи ҳакикат, ёшлар учун ибрат мактаби ўзифодасини топган. Ёзувчи хотира китобда хам "Домла" Тўхтасин Жалолови ҳақида мухтасар сўз" хикоясида ўша ачик ҳаёт кўргиликларни, домланинг истеъодида во букимас иро-дасини реалистик манзараларда акс этиради. Зотан, адаб ижодида касбдош, сафдош устозлари, дўйстлари, шогирдлари ҳақида завқи баланд бадиҳа ва хотиралар ёзиш ало-ҳида ўйналишни ташкил қиласди. Унинг бу тур-кумдаги асарлари, аввало, давр адабиёти тарихи, сўнгра адабиёр ҳаётининг мухим жи-хатлари, адабий жараёнда муйайн ижодкор-нинг мавқеи, таҳрибасига хос хусусиятлар ас-орини очишида айрича қиммат касб ётганли-ги билан ўтиборни тортади.

Таъкидлаш жоизи, Носир Фозилов анча илгари бу жанга кўл ури, юксак маҳорат соҳиби экланганини намоён этган эди. Бу силсипада унинг 1988 йили нашр этилган "Устозлар даврасида" китоби ўз даврида ююри баҳоланган эди. Орадан йигirma йилдан зиёдроқ вакт ўтиб, бу мавзуга тарғин кўл уриши бежис эмас, албатта. Ёзувчи энди бу китобини устози Сайд Ахмаднинг "Топгандарим ва йўқотгандарим" китобига ўтшаша шаклида "Топдими ѹйкотмадим" деб атайди. Шу номдаёт асарнинг бош мудда-си ойдинлашиди. Китобда киркча яқин адаби-нинг ёрқин сиймалари муаллиф хотирида орқали кайта жонлантирилган. Уларнинг кўпчилиги бокий оламга риҳлат "Кўлгандар-нинг ёдномалари сифатида қалбларни тўлкинлантириб юборади. Хотира китобда-ги лавҳаларнинг аксарияти дарслари ва имий адабиётларда учрайвермайдиган, ҳаётини вуқнов воқеаларга бойлиги билан диккәтнан тортади. Н.Фозилов хар бир адаб ҳақида ўзи билган, ўзи кўрган, гувоҳи бўлган воқеаларни савимий баён қиласди.

Адбулла Каҳҳор, Ойбек, Фафур Ғулом, Миртемир, Максуд Шайхзода, Одил Ёкубов, Сайд Ахмад, Ўлмас Умарбеков — булар ўзбек адабиётининг забардаст ижодкорлари. Мухтор Аvezov, Собит Муқонов, Абдулла Тоҳибов, Габидон Мурслепов, Абен Сотободиев эса қозоқ адабиётининг етук намояндalarи. Улар ўзбек ва қозоқ адабиётларининг бир неча авлодига мансуб жондош ва қондош на-мояндalarи, улар сўймосида шу иккি ҳал-хатлини дўстлик робиталари нечогли мустахкамлиги, ижодий ҳамкорликлari туфайли шу иккি ҳалҳатни жонлантириб юборади. Жонланшига оид далиллар бисер. Бирок адаби-шоирлар ҳақида ҳар қанча ўқимайлик, таш-налиқи койнайди; уларни яқиндан билиши, сух-батидан баҳрамонд бўлиши ҳар бир китобхон-нинг эзгу орзуси бўлиб қолаверади. Аммо буларни билишига ҳамиша ҳам имкон топи-лавермайди. Уларнинг сизу бизга ўхшамаган

Бир даргоҳда хизмат қилиб, мобайнида бир оила аъзо-ларидек бўлиб қолган инсонлар-нинг севинч ва ташвишлари, ўй-хаёллари, кўрган-кечирганлari вақт ўтиши билан ёргу хотиралар-га айланади. Бундай хотираларни ўшитганда, ўқигандаги беҳитиёр кўнгилда эзгу тўйтуар ўйнодади, устозлар сўймоси кўз олдимизга келади, уларнинг ибрати ётга олнади.

Танқили олима, филоло-гия фанлари доктори Райно Иброҳимовнинг Ҳамза, Ойбек, Зулфия иҳодларига оид тадқиқотлари ётирилган. Унинг яқинда "Фан" нашриётида босмадан чиқсан "Мулоқот бахти" рисоласини ўқиб, устозларига оқибатли шогирд эканига, зукко адабиётшунос ва синчков тадқи-қотлигига яна бир бор амин бўлдик.

Китобда олима кутлуғ илм дар-гоҳда кўрган-бильганини, ортири-ган амалий ва маънавий таҳрибали-ри, устозлар билан мuloқотda кеч-ган сонилинг ҳақида ёзди. Шу "Мулоқот бахти", "Театр ва кино", "Эсслар" деб номланган беш бўлиmdан таркиб топган рисоласининг аввалида олима эпистоляр жанрнинг ўзига хос жиҳатлari ҳақида фикр юритади: "Хатлар мұхаббат ва ҳақ, виждан чиқаётган дил изҳорлари тури" савимийлигига шубҳа ўйғонмайдиган мuloқotlari кониди".

Мактублар кечава бугун ўртаси-

ноёб фазилатлари, ўзигагина хос ҳаёт тарзи китобхонларни қизиқтириши табиий. Носир Фозилов ана шундай эзгу мақсадни уштиш ўйлида хайрли ишга кўл урган адаблардан. Унинг омади шуки, тақдир тақсози уни ўша адаблар билан ҳамкадам, ҳамкасб, ҳам-сұхб қиласди. Турли тасодифлар туфайли, турли вазиятларда улар билан адабий учрашувлару саҳётларга чиқкан; устозу шогирд тутинган, ака-ука сифатида талай қизиқ ҳаномаларни бошдан кечиришган. Бундай замондошлигининг масъутиянини хис этган адабиёт хотираларида устоз санъаткорлар ҳаётининг нодир сахифаларини ўш авлодга "тирилтириб", кўrsatib beradi. Чиндан ҳам муаллифнинг умр бўйи топгандарни дўсту бирордларни энг қиммат гавҳарга тенг. Уларнинг ёди, олган сабоклари ўйқолмас инжу. Буни кенг китобхонлар омаси билан баҳам қўрмаслик эса — била тириб уларни шундай ганжинадан маҳрум этишдек бир

кейин бокка келган адаб ҳовлида ўша толчи-викдан тўқилган қафаси кўради-ю, ичиди каклик йўқ эди.

— Ие, каклик ҳани, устоз?

— Билмасам, — дедилар устоз елка қисиб.

— Дон-сун берганимиздан қафасини ўшигни беркитиш хәёлнимиздан кўтаришган шекили... ўюрги чиқиб шоҳ-шаббалар орасига кирди-ю, фойб бўлди...

Абдулла Каҳҳор бу гапларни ҳеч ачинмасдан, ўқинмасдан хотиржам айтганидан сова "эгаси" тушундаци, устозу бу жоноворнинг жо-нига жабр қилмай, атайин ўзи табиат бағрига кайтарган... Бу воқеани ўшигтан Шукур Хол-мизраев эса ўзини қўярга жой топмайди:

"— Устоз устимиздан роса кулиби-да,

Носир ака, — деди сал хиколат тортиб. — Ўзи-

миз-ку, табиатни муҳофаза қилингандардан бўлслак, табиатини эркин паррандасини кафаса солиб..."

Англашиладики, шогирдлар устознинг бу ибратидан бир умрлар сабок оладилар.

Худди шундай Абдулла Орипов, Тогай

Мурод, сингари иштеводдларга муаллифнинг бегараз ёрдами, адабий ва агадий ака-укалиги ширин хотиралар сифатida

кузга ташланади.

"Сир бўйинн сирлари кўп, ўйдим-чукур кирлари кўп. Кирлариди ўрмалаб юрган тўёғи кўп, дарё кирғокларининг қамишларию қиёғи кўп". Саъж ва аллитерапиялар тўла бўндан ўйники гаплар билан бошланувчи ҳикоя ҳам муаллифнинг киндиқ қони тўкилмаган бўлслас-да, болалик ва ўстинирик дарвазларни кечганд азим дарё бўйларидаги хотиралар тасвирига багишланган. Муаллиф "Сабок" ҳикоясида инсондаги улуг ўтиқод ва ишонч тимсолларини ҳаётий тасвирилайди. Улуг шайхлар, пирлар, авлиёлар руҳи ҳамиси эътиди эгаси учун балогардонлиги, хожатбарорлик "Каромат" лавҳасида ҳам ињиес топган.

Носир Фозиловнинг бу хотира китоби яна шуниси билан қадрлики, унда болалар адабиётининг етук намояндalarи тўғрисида ҳам алоҳида битикилар бор. "Болалар адабиёт", — деди таъкидлайди ҳақида равишда мулалифнинг айланади.

Китобдаги "Мулла Шукур" ана шундай завқовар ҳикоялардан. Унда ҳикоя ва киссалари, бетакор милий образлари билан элга танилган Шукур Холмизраевнинг иходдаги илк қадамлари самимий тасвирилган.

Яни шаҳарга ёндиғина келган одими кишлек боласининг сал ҳаҷонда, сал доидвар ан-чагина увадаси чиқкан дафтардаги машқарларни таҳририга кўтариб келиши, бу ерда

шундай ташвирига багишланган. Муаллиф

"Сабок" ҳикоясида инсондаги улуг ўтиқод

ва ишонч тимсолларини ҳаётий тасвирилайди. Улуг шайхлар, пирлар, авлиёлар руҳи ҳамиси эътиди эгаси учун балогардонлиги, хожатбарорлик "Каромат" лавҳасида ҳам ињиес топган.

Унинг этакида тасвирига багишланади.

Таъкидни эстетикага доир мулҳозаларни ҳаётларидаги фикрлари, шогирдларни ўтиқодига мулҳозаларни билан ҳамоҳанянг. Улҳомони алоҳида, ҳеч бир тилга ўхшамадиган, но-датий хиссиятни ифодалай-диган сирли тилини яратувчи мўъжизавий ҳодиса, деб атайди.

Таъкидни эстетикага доир мулҳозаларни ҳаётларидаги фикрлари, шогирдларни ўтиқодига мулҳозаларни билан ҳамоҳанянг. Улҳомони алоҳида, ҳеч бир тилга ўхшамадиган, но-датий хиссиятни ифодалай-диган сирли тилини яратувчи мўъжизавий ҳодиса, деб атайди.

Таъкидни эстетикага доир мулҳозаларни ҳаётларидаги фикрлари, шогирдларни ўтиқодига мулҳозаларни билан ҳамоҳанянг. Улҳомони алоҳида, ҳеч бир тилга ўхшамадиган, но-датий хиссиятни ифодалай-диган сирли тилини яратувчи мўъжизавий ҳодиса, деб атайди.

Таъкидни эстетикага доир мулҳозаларни ҳаётларидаги фикрлари, шогирдларни ўтиқодига мулҳозаларни билан ҳамоҳанянг. Улҳомони алоҳида, ҳеч бир тилга ўхшамадиган, но-датий хиссиятни ифодалай-диган сирли тилини яратувчи мўъжизавий ҳодиса, деб атайди.

Таъкидни эстетикага доир мулҳозаларни ҳаётларидаги фикрлари, шогирдларни ўтиқодига мулҳозаларни билан ҳамоҳанянг. Улҳомони алоҳида, ҳеч бир тилга ўхшамадиган, но-датий хиссиятни ифодалай-диган сирли тилини яратувчи мўъжизавий ҳодиса, деб атайди.

Таъкидни эстетикага доир мулҳозаларни ҳаётларидаги фикрлари, шогирдларни ўтиқодига мулҳозаларни билан ҳамоҳанянг. Улҳомони алоҳида, ҳеч бир тилга ўхшамадиган, но-датий хиссиятни ифодалай-диган сирли тилини яратувчи мўъжизавий ҳодиса, деб атайди.

Таъкидни эстетикага доир мулҳозаларни ҳаётларидаги фикрлари, шогирдларни ўтиқодига мулҳозаларни билан ҳамоҳанянг. Улҳомони алоҳида, ҳеч бир тилга ўхшамадиган, но-датий хиссиятни ифодалай-диган сирли тилини яратувчи мўъжизавий ҳодиса, деб атайди.

Таъкидни эстетикага доир мулҳозаларни ҳаётларидаги фикрлари, шогирдларни ўтиқодига мулҳозаларни билан ҳамоҳанянг. Улҳомони алоҳида, ҳеч бир тилга ўхшамадиган, но-датий хиссиятни ифодалай-диган сирли тилини яратувчи мўъжизавий ҳодиса, деб атайди.

Таъкидни эстетикага доир мулҳозаларни ҳаётларидаги фикрлари, шогирдларни ўтиқодига мулҳозаларни билан ҳамоҳанянг. Улҳомони алоҳида, ҳеч бир тилга ўхшамадиган, но-датий хиссиятни ифодалай-диган сирли тилини яратувчи мўъжизавий ҳодиса, деб атайди.

Таъкидни эстетикага доир мулҳозаларни ҳаётларидаги фикрлари, шогирдларни ўтиқодига мулҳозаларни билан ҳамоҳанянг. Улҳомони алоҳида, ҳеч бир тилга ўхшамадиган, но-датий хиссиятни ифодалай-диган сирли тилини яратувчи мўъжизавий ҳодиса, деб атайди.

Таъкидни эстетикага доир мулҳозаларни ҳаётларидаги фикрлари, шогирдларни ўтиқодига мулҳозаларни билан ҳамоҳанянг. Улҳомони алоҳида, ҳеч бир тилга ўхшамадиган, но-датий хиссиятни ифодалай-диган сирли тилини яратувчи мўъжизавий ҳодиса, деб атайди.

Таъкидни эстетикага доир мулҳозаларни ҳаётларидаги фикрлари, шогирдларни ўтиқодига мулҳозаларни билан ҳамоҳанянг. Улҳомони алоҳида, ҳеч бир тилга ўхшамадиган, но-датий хиссиятни ифодалай-диган сирли тилини яратувчи мўъжизавий ҳодиса, деб атайди.

Таъкидни эстетикага доир мулҳозаларни ҳаётларидаги фикрлари, шогирдларни ўтиқодига мулҳозаларни билан ҳамоҳанянг. Улҳомони алоҳида, ҳеч бир тилга ўхшамадиган, но-датий х

Исмоил ТҮХТАМИШЕВ

ОТАШ МЕХРИНГ ҚАРШИСИДА ЗАРРАДИР ҚУЁШ

ОНАЖОН

Макъсал бошлаб кетар бўлди, бул дединг омон, Мунисигинам, оқ йўл тиляб кузатиб қолдинг, Кузингда ёш, толе ёр деб узатиб қолдинг, Ортга қайтиб кучтим келди, сени онажон.

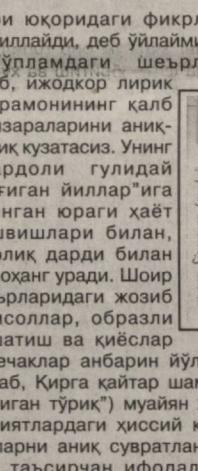
Бир сония ҳаммал бўлиб дилрабо жонон, Чертиг ўти чегримаган кўнгил торимни, Тылриф айлаб бермок учун ўшал ёримни, Қадирроҷчек учтим келди сенга, Онажон.

Туш кўрибман, юксакдаман, остида осмон, Баҳтиёрман, аримасмин култу лабимдан, Кувончинни баҳтиимни ёниқ қалбидам, Юксаклардан соғим келди сенга, Онажон.

Тор кўринур сенинг бағринг олдида жаҳон, Оташ меҳринг қаршисила заррадир қуёш, Сен ўзимга оламдаги энг содик сирдош, Юрагимни очим келди сенга, Онажон.

"СИЗ МЕНГА КЕРАКСИЗ"

Доими ѧ ҳамроҳ

Лари юқоридаги фикрларни далиллайди, деб ўйлаймиз. Тўпламдаги шеъларни ўқиб, ижодкор лирик қаҳрамонининг калб манзараларини аниктиник кузатасиз. Унинг "Зардоли гулидай тўзғиган йиллар"ига ачинган юргари хаёт ташвишлари билан, борлик дарди билан ҳамоҳанг уради. Шоир шеъларидаги жозиб тимсоллар, образли ўҳшатиш ва қиёслар ("Чечаклар анбарин йўлларга тараф, Кирга қайтар шамол — хориган тўрик") муайян ҳолат, вазиятлардаги хиссий кечинмаларни аниқ сувратлантиради, таъсиричан ифодалайди.

"ЮРАГИМНИНГ САРҲАДЛАРИ"

"Юрагимнинг сарҳадлари" тўпламига жамланган шеълар, "Остаона" достони ва "Тонги чизиглар" сарлавҳали кўнгилдан кечган ўйлар байни турли жанрларда битилган бўлса-да, уларни бир хусусият бирлаштириб турди. Бу ўшоирининг самимий хис-тўйгуларига йўғрилган кўнгил рози.

"Наргиз — нозикат шоира, — деб ёзди таникли адаб Эркин Самандар китобга ёзган сўзбошида. — Унинг шеъларидида табиат манзараларидек жозибдор". Адади беш юз нусха.

ёпиндим", деб ёзди. Шоира-нинг бу икорида оддийлик табииий сифатида англаниди, хис этилади. Ихори дилингни самимийлиги эса, шеъларига таъсиричан багишлаган. Бу таъсиричанликнинг хаётӣ мазмун билан ўйнуглини эса ушбу мисраларда кўриш мумкин:

Улгайдим-у, ортда қолди болалик ҳам, Кушлар каби учуб кетди ҳаёлларим. Не қиласки, жавоб излаб қийнар ҳамон, Болалигим, сенг берган саволларим.

Н.Боймуродованинг китобига таникли шоир Шукур Курбон сўзбоши ёзган. Нашр адади 2000 нусха.

"ЭНДИ ФАҚАТ КУЛИБ ЯШАЙМАН"

Иқтидорли каламкашлар машқларини, ёш шоирлар шеъларини ўқигандаги кўнгилни ёриттидиган бир фазилат — бу мисралардаги самимий. Ҳар қанча кўп айтилган бўлса-да, "гул ва булбул"нинг эртаги ўчиб қачон эс-кирмайди. Шунингдек, ўзи икор бўлган рост галини ўзини алдамай, демад, ўкувчини ҳам зериктирий ўз сўзи билан, майли, сода, оддий охандага бўлса-да, ифодалай билган ижодкорга ишонса бўлади.

Ана шу мантиқдан келиб чи-

қиб дадил айтиш мумкини, ёш шоира Назира Боймуродованинг Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси нашриётида босилган. "Энди фақат кулиб яшайман" номли шеълар тўплами муаллиф ис-теъодига ишонч ўфтоди. Тўпламга Назиралари, талабалик йиллари ёзган шеъларни жамланган. Бир шеърида у: "Ўзим оддий, сўзим оддий, Оддийликка топиндим, Оддийликни

бошгинамга Рўмол қилиб

НАЗМ, НАСР

2011 йил, 20 май, № 21 (4108)

«O'ZAS»

ҲАККА

Баҳор чорги тонг саҳардан кушлар келиб, Чах-чахлашиб чарх уршиар боф-роғларда. Қанотларинг толгай, ҳакка, ёлиз елиб, Нега келиб қўшилмайсан ўртоқларга?

Түшнининг, қон-қардошинг — кушлар ёниб, Ҳатто сени дўст ўрнига билмагайлар. Назаримда улар сендан кеттан тониб, Дуч келсанг ҳам назар-писанд қилмагайлар.

Овозингни хушламасдан ҳатто нечун, "Шақ-шак"ласанг тош отади одамизод? — Бир пайтлари дўстларимни соттаним-чун Шу кўйларга солган мени, билсанг, ҳаёт.

ҚУЙМАС КОСОВЛАР

Оловлар ичиди доим ишингиз, Яхшилик қилмоқин ўю хушнингиз, Бирдайин кечади ёзу қишингиз, Қуймас косовлар, қуймас косовлар.

Тўкин безатигли дастурхонимиз, Мазалин, тотлидир еган нонимиз, Чин меҳнат туфайли кучган шонимиз, Қуймас косовлар, қуймас косовлар.

Сизни эсламадим ўзимча бехос, Мақтогва лойиндири хизматнингиз, рост, Кимнидир сизларга этулук киёс, Қуймас косовлар, қуймас косовлар.

Баъзилар бор ўтта борломас яқин, Кўрқали агарда ял эта чакин, Лекин мантуликни даъво қирад чин Қуймас косовлар, қуймас косовлар.

Парво қилмас уларга ѡч зот, Бон урса ҳам тоғлар кашни, Булатларнинг бу кунин, ҳаёт, Ҳеч кимсанинг солма бошига.

Жадал кетди ортига бокмай,
Киммат билди бир бор қарашни.
Қараб қолдим киприк ҳам қокмай,
Ор деб билдим қол деб сӯрашини.

Кун сурдалар, тун ҳам чўқади,
Софнитарар ҳар дам висоли,
Осмон маънос кўз ёш тўқади,
Эзиламан осмон мисоли.

Кимки бахтили бўлса ҳаётда агар,
Кунлари ўтариши сиз учун шиор,
Бахтимига доим бўлинг барқарор,
Қуймас косовлар, қуймас косовлар.

Яшайман интилиб бир лаҳза тинмай,
Кўп ҳам ривоят юшномам ўзим.
Сени-ку бўйладим, қанча уринмай,
Қўёшга қарасам қамашгай қўзим.

Бир пайтлар кийиш расм бўлган "шайтонтери" деган газламани бир кун ким билиб, ким биласлиги мумкин.

"Шайтонкавуш" деган, бир кунлар чапдаст усталар ўйинч-кавуш тўкинган ёки "шайтон-коса" деган, кишини тишинга нимадар манзур мисраларни келтириб ёзди: "Шоир шеъларни тилини, сўзнинг жарангни топланга уҳшайди.

Лекин кўпчилик велосипедни хамон бъазан "шайтон арава" дейди. Бу сўзлардан ҳар бирининг шайтонга нимадар даҳли бор. Қаёндир расмга кирган велосипедни минганди киши кўчада лип этиб кўз олдидан ўтиб кетганида "шайтон арава" деган гап хаёнига тушумайди.

Лекин кўпчилик велосипедни хамон бъазан "шайтон арава" дейди. Бу сўзлардан ҳар бирининг шайтонга нимадар даҳли бор. Қаёндир расмга кирган велосипедни минганди киши кўчада лип этиб кўз олдидан ўтиб кетганида "шайтон арева" деган гап хаёнига тушумайди.

Ота-бала кўчага чиқиб, шахар этагидаги анқонинг уруғидан бўлак ҳамма нарса сотидиган катта бозорга келишиди.

Улар бозор атрофидаги майдонда ўшак, от, кейин бир неча арава минганди чолларни кўришиди.

— Менга колса, сенга ўшакни, отми олиб берардим. Иккиси хамони, минганди чолларни кўришиди.

— Туғилган кунинг экан. Юр! — деди. — Сенга биронта улов олиб бермоқчиман. У ёк-бу ёқса боргандек минарсан...

Ота-бала кўчага чиқиб, шахар этагидаги анқонинг уруғидан бўлак ҳамма нарса сотидиган катта бозорга келишиди.

— Ота-бала кўчага чиқиб, шахар этагидаги анқонинг уруғидан бўлак ҳамма нарса сотидиган катта бозорга келишиди.

— Битта велосипед. Шайтон арава! Мендан совга... Машни олиб берардим. Илоҳим йўқ. Кўлум киска Машинани катта бўлганинга ўзинг оларсан.

Инсон болалигидан шароитга бўйсуни қоноатга одатланиб боради. Ҳалқ ибораси билан ҳаётгандарига қарашлаган. Бу таъсиричанликнинг ҳаётӣ мазмун билан ўйнуглини эса ушбу мисраларда кўриш мумкин:

— Унинг нархи юкори. — Нега? — деб яна сўради Абдуносит.

— Уни олимлар янги ихтиро килган. Ҳаммаёқда бемалол юради.

Бундай савдо Абдуноситнинг ҳамиятига тегди. Ўзбекни ўйдирса, ҳамиги ўйдирди. Ўнгу сўлда барча шошик-ховлини борагти. Буниси майли. Йўлда рақобат деган дардисар булар экан. Ўнингдан ўтган киши борсан, сенга аллақандай адоват билан, ўйнуглини ўтганни ўтиб.

— Оғизига сикқанини айт. Биз уни оламиш! — деди Абдуносит.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, нобуд килиб юнишни.

— Болал! Энди фақат кулиб чиқиб, ўзинги унтиб, ноб

18 май — Халқаро музейлар куни

1993 йили Ўзбекистон халқаро Музейлар ташкилотига аъзо бўлиб киргандан бўён 18 майни барча вилоятларимизда музейлар фестивалин ёки анжуман тариқасида ўтказиш айланди.

Музей инсоният хотира китоби сифатида жамиятда foят мухим ўрин тутади. Унда сакланётган нобёб экспонатлар тарихнинг ажралмас кисми хисобланниб, умуминсоний қимматга эга дар. Шунинг учун ҳам Музейлар куни халқаро миқёсда кенг нишонланади.

Ўзбекистон — инсоният тарихининг турли давларларига оид кўллаб нобёб музей экспонатлари сакланётган мамлакатлардан бир. Мустақиликнинг дастлабки кунларидан бошлаб, мамлакатимизда музейлар фаолиятини токомилаштириш, улар воситасида халқимиз оғизда милий гурур ва ифтихор, истиқолол ва Ватангана садоқат туйгуларини күчтириши масалаларига алоҳида эътибор қартилимоқда.

Биргина Маданият ва спорт ишлари вазирлиги тизимида бугунги кунда турли ўйналишдаги 95 музей фаолият кўрсатмояд. Самарқанд давлат бирлашган тарихий-меморий бўхоро давлат бадиий-меморий ҳамда Хива "Ичан-Каль" давлат музей-курикхоналари мамлакатимизга келаётган сайдёлар ва хорижий делегацияларда катта қизикиш уйғотиб, сайдёлари

окимининг йил сайнин кўпайишига катта ҳисса кўшмокда.

Тасвирий ва халқ амалий санъатининг нодир намуналари сакланётган Ўзбекистон давлат Санъат музейи, Амалий

МАЪНАВИЯТ МАСКАНЛАРИ

санъат музейи ҳамда И.В.Савицкий номидаги Коракалпогистон давлат Санъат музейи, шунингдек, бўйил 135 йилингина нишонлайдиган Табиат музейи тизимдаги энг катта музейлардан хосиланди.

Кейинги йигирма йил ичидаги республикамизда ўндан зиёд янги замонавий музейлар ташкил этилди. Темурйлар тарихи давлат музейи, Катагон курбонлари хотираси музейи, Олимпия шон-шурхати Археология музейлари шулар жумласидан.

Мамлакатимиз музейларидан сакланётган осори-атиклар, нобёб экспонатлар нафакат юртимизда, балки АҚШ, Ҳиндистон, Франция, Германия, Италия сингари бир қатор мамлакатларда ҳам намойиш этилиб, томошабинларни ҳайратта солиб келаётганини фарҳ билан кайди этиш юзиз. Кўргина йирик музейларимиз Япония, Корея, Германия, Италия элхоналари ва маданият марказлари

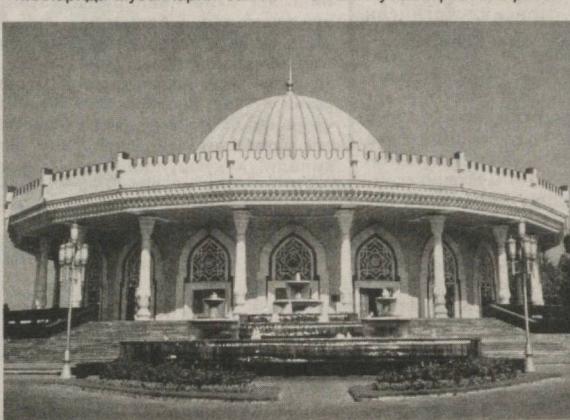
билин амалий ҳамкорлик ўрнатиб, кўргазмалар ўюнтириш анижаси кенг ривоҷланмоқда.

Бир неча йиллардан бўйин Маданият ва спорт ишлари вазирлиги ЮНЕСКОнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси билан ҳамкорлиқда санъат ҳамда маданият, жумладан, музейшунослик

талабларига мос юкори мамлакати мутахассислар билан таъминлаш тизими вужудга келди. Миллий рассомлик ва дизайн институтида очилган "Музейшунослик кафедраси" мутахассисларни тайёрлаш, уларнинг мамлакасини оширишда таъян иммий марказ вазифасини бажармоқда.

Музейларни кўллаб-куватлаш республика "Ўзбекмузей" жамғармаси мамлакатимизда фаoliyati кўrsa-taётган барча турдаги музейлар фаoliyatiни мувофиқлаштириш ва уларга зарур илмий-услубий ёрдам кўrsatisi, музейларда сакланётган ҳар бир ашёв ва коллекция тўғрисида асосий маълумотлар манбаи — давлат каталогини олиб боришидек саломкли ишга кириши. Бу каталогни яратиш жараёни мамлакатимизда фаoliyati кўrsatisi таъланома музейларда тоифа бе-

соҳасида кўллаб лойиҳаларни амалга ошириш мөнадиёт. Тренингларга жаҳоннинг машҳур мутахассислари жалбишиб, уларнинг таърибалари республика музейларида музавфафият билан кўлламоқда. Мустақилик йилларида музейларни замон

риш, уларда сакланётган ашёлар ва коллекцияларни қайта рўйхатдан ўтказиши, ходимлар малақасини ошириш тадбирларини ўз ичига олади.

Бугунги кунда барча музейларда мустақилигимизнинг йигирма йиллигига бағишиланган кўргазмали экспозициялар ташкил этиши ишлари кизин паллага кирди. Мазкур экспозицияларда тарихан исқаси даврда халқимиз хошигидораси, бундукорона меҳнати билан жаҳон харитасида янги, ўз куни ва салоҳига таъланган, тараққиёт йўлидан баркарор ривоҷланиб бораётган мустақил, суверен Ўзбекистон санъати: тарих ва замонавийлик" китоби наширдан чиқди.

Музейлар куни муносабати билан пойтахтимиздаги Олимпиада шон-шурхати музейлари "Замонавий музейларда таълим технологиялари" мавзууда илмий-амалий анижумада бўйиб ўтди. Тадбирда Маданият ва спорт ишлари вазири ўринбосари Б.Ахмедов, ЮНЕСКОнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси раҳбари Хорхе Эван Эспинал, "Ўзбекмузей" жамғармаси ижрои директори А.Мусаев, Бадиий академияси раиси Т.Қўзиев, Тарих музейи директори Ж.Исмоилова сўзга чиқди.

Илмий-амалий анижумада музей ва таълим технологияларининг музейда тутган ўрнини ҳақида маърузалар тингланди.

**Камола НИШОНОВА,
"Ўзбекмузей" жамғармаси
бўйим мудири**

ТАҚҶОСЛАРДА ТУҒИЛГАН ХУПОСАЛАР

Санъатшунослик фанлари доктори, Ўзбекистон Бадиий академиясининг ҳақиқий аъзоси, тасвирий ва амалий санъат соҳасида йирик олим олади, тадъири Акбар Ҳакимовнинг "Ўзбекистон санъати: тарих ва замонавийлик" китоби наширдан чиқди.

Китобнинг биш кимсода санъат тарихи анъанавий хронологик тарзда келтирилган бўлса-да, уларнинг таълими ва ифтихор, тараққиёт йўлидан баркарор ривоҷланиб бораётган мустақил, суверен Ўзбекистон шаҳарларини ўзига ташкил этишини таълимни таъминлаштиришади.

Музейлар куни муносабати билан пойтахтимиздаги Олимпиада шон-шурхати музейлари "Замонавий музейларда таълим технологиялари" мавзууда илмий-амалий анижумада бўйиб ўтди. Тадбирда Маданият ва спорт ишлари вазири ўринбосари Б.Ахмедов, ЮНЕСКОнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси раҳбари Хорхе Эван Эспинал, "Ўзбекмузей" жамғармаси ижрои директори А.Мусаев, Бадиий академияси раиси Т.Қўзиев, Тарих музейи директори Ж.Исмоилова сўзга чиқди.

Илмий-амалий анижумада музей ва таълим технологияларининг музейда тутган ўрнини ҳақида маърузалар тингланди.

Музейлар куни муносабати билан пойтахтимиздаги Олимпиада шон-шурхати музейлари "Замонавий музейларда таълим технологиялари" мавзууда илмий-амалий анижумада бўйиб ўтди. Тадбирда Маданият ва спорт ишлари вазири ўринбосари Б.Ахмедов, ЮНЕСКОнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси раҳбари Хорхе Эван Эспинал, "Ўзбекмузей" жамғармаси ижрои директори А.Мусаев, Бадиий академияси раиси Т.Қўзиев, Тарих музейи директори Ж.Исмоилова сўзга чиқди.

Илмий-амалий анижумада музей ва таълим технологияларининг музейда тутган ўрнини ҳақида маърузалар тингланди.

**Камола НИШОНОВА,
"Ўзбекмузей" жамғармаси
бўйим мудири**

да туркий халқларнинг санъати ва хунармандишлиги: этномаданий ўзаро таъсир муаммоларни қаламга олади, турк-сўғд симбиозининг теран илдизларига нигоҳ ташхайди.

Олим долзар мавзуларни ёритишада тақъослаш усулидан фойдаланиб, Темурйлар даври санъати ва хунармандишлиги хусусиятларини янги маълумотлар билан бойитиб боради. Айни пайдатда темурйлар даври маданияти ва санъатининг туб илдиши манбаларни таҳлил этиб, Шарқ ва Фарб олимлари изланишларини тўлдириган ҳолда ўзига хос хуносалар

Китобингизни ўқидам

диккатини санъатимиз тарихининг тадрижий ривоҷланиш асосларига туб буришишлар таҳлил этишига қаратади. Таҳлил баробарида шу соҳа билан шуғулланган хорижий ҳамда мамлакатимиз олимларининг нуқтаи зарларию қарашларига, хусусан, Адам Мэц, Д.Е.Бертельс, Р.Гардманин, В.В.Бартольд, Р.Фрай, Н.И.Конрад каби йирик шарқшунос олимларнинг қадимий санъатимиз тарихининг юксалиши ва мурakkab давларларига қаратишидир. Китобда ҳар бир давлатчилик маданиятининг ажралмас кисми бўйлан шуғулланган хорижий ҳамда мамлакатимиз олимларининг нуқтаи зарларию қарашларига, хусусан, Адам Мэц, Д.Е.Бертельс, Р.Гардманин, В.В.Бартольд, Р.Фрай, Н.И.Конрад каби йирик шарқшунос олимларнинг қадимий санъатимиз тарихининг юксалиши ва мурakkab давларларига қаратишидир. Китобда ҳар бир давлатчилик маданиятининг ажралмас кисми бўйлан шуғулланган хорижий ҳамда мамлакатимиз олимларининг нуқтаи зарларию қарашларига, хусусан, Адам Мэц, Д.Е.Бертельс, Р.Гардманин, В.В.Бартольд, Р.Фрай, Н.И.Конрад каби йирик шарқшунос олимларнинг қадимий санъатимиз тарихининг юксалиши ва мурakkab давларларига қаратишидир. Китобда ҳар бир давлатчилик маданиятининг ажралмас кисми бўйлан шуғулланган хорижий ҳамда мамлакатимиз олимларининг нуқтаи зарларию қарашларига, хусусан, Адам Мэц, Д.Е.Бертельс, Р.Гардманин, В.В.Бартольд, Р.Фрай, Н.И.Конрад каби йирик шарқшунос олимларнинг қадимий санъатимиз тарихининг юксалиши ва мурakkab давларларига қаратишидир. Китобда ҳар бир давлатчилик маданиятининг ажралмас кисми бўйлан шуғулланган хорижий ҳамда мамлакатимиз олимларининг нуқтаи зарларию қарашларига, хусусан, Адам Мэц, Д.Е.Бертельс, Р.Гардманин, В.В.Бартольд, Р.Фрай, Н.И.Конрад каби йирик шарқшунос олимларнинг қадимий санъатимиз тарихининг юксалиши ва мурakkab давларларига қаратишидир. Китобда ҳар бир давлатчилик маданиятининг ажралмас кисми бўйлан шуғулланган хорижий ҳамда мамлакатимиз олимларининг нуқтаи зарларию қарашларига, хусусан, Адам Мэц, Д.Е.Бертельс, Р.Гардманин, В.В.Бартольд, Р.Фрай, Н.И.Конрад каби йирик шарқшунос олимларнинг қадимий санъатимиз тарихининг юксалиши ва мурakkab давларларига қаратишидир. Китобда ҳар бир давлатчилик маданиятининг ажралмас кисми бўйлан шуғулланган хорижий ҳамда мамлакатимиз олимларининг нуқтаи зарларию қарашларига, хусусан, Адам Мэц, Д.Е.Бертельс, Р.Гардманин, В.В.Бартольд, Р.Фрай, Н.И.Конрад каби йирик шарқшунос олимларнинг қадимий санъатимиз тарихининг юксалиши ва мурakkab давларларига қаратишидир. Китобда ҳар бир давлатчилик маданиятининг ажралмас кисми бўйлан шуғулланган хорижий ҳамда мамлакатимиз олимларининг нуқтаи зарларию қарашларига, хусусан, Адам Мэц, Д.Е.Бертельс, Р.Гардманин, В.В.Бартольд, Р.Фрай, Н.И.Конрад каби йирик шарқшунос олимларнинг қадимий санъатимиз тарихининг юксалиши ва мурakkab давларларига қаратишидир. Китобда ҳар бир давлатчилик маданиятининг ажралмас кисми бўйлан шуғулланган хорижий ҳамда мамлакатимиз олимларининг нуқтаи зарларию қарашларига, хусусан, Адам Мэц, Д.Е.Бертельс, Р.Гардманин, В.В.Бартольд, Р.Фрай, Н.И.Конрад каби йирик шарқшунос олимларнинг қадимий санъатимиз тарихининг юксалиши ва мурakkab давларларига қаратишидир. Китобда ҳар бир давлатчилик маданиятининг ажралмас кисми бўйлан шуғулланган хорижий ҳамда мамлакатимиз олимларининг нуқтаи зарларию қарашларига, хусусан, Адам Мэц, Д.Е.Бертельс, Р.Гардманин, В.В.Бартольд, Р.Фрай, Н.И.Конрад каби йирик шарқшунос олимларнинг қадимий санъатимиз тарихининг юксалиши ва мурakkab давларларига қаратишидир. Китобда ҳар бир давлатчилик маданиятининг ажралмас кисми бўйлан шуғулланган хорижий ҳамда мамлакатимиз олимларининг нуқтаи зарларию қарашларига, хусусан, Адам Мэц, Д.Е.Бертельс, Р.Гардманин, В.В.Бартольд, Р.Фрай, Н.И.Конрад каби йирик шарқшунос олимларнинг қадимий санъатимиз тарихининг юксалиши ва мурakkab давларларига қаратишидир. Китобда ҳар бир давлатчилик маданиятининг ажралмас кисми бўйлан шуғулланган хорижий ҳамда мамлакатимиз олимларининг нуқтаи зарларию қарашларига, хусусан, Адам Мэц, Д.Е.Бертельс, Р.Гардманин, В.В.Бартольд, Р.Фрай, Н.И.Конрад каби йирик шарқшунос олимларнинг қадимий санъатимиз тарихининг юксалиши ва мурakkab давларларига қаратишидир. Китобда ҳар бир давлатчилик маданиятининг ажралмас кисми бўйлан шуғулланган хорижий ҳамда мамлакатимиз олимларининг нуқтаи зарларию қарашларига, хусусан, Адам Мэц, Д.Е.Бертельс, Р.Гардманин, В.В.Бартольд, Р.Фрай, Н.И.Конрад каби йирик шарқшунос олимларнинг қадимий санъатимиз тарихининг юксалиши ва мурakkab давларларига қаратишидир. Китобда ҳар бир давлатчилик маданиятининг ажралмас кисми бўйлан шуғулланган хорижий ҳамда мамлакатимиз олимларининг нуқтаи зарларию қарашларига, хусусан, Адам Мэц, Д.Е.Бертельс, Р.Гардманин, В.В.Бартольд, Р.Фрай, Н.И.Конрад каби йирик шарқшунос олимларнинг қадимий санъатимиз тарихининг юксалиши ва мурakkab давларларига қаратишидир. Китобда ҳар бир давлатчилик маданиятининг ажралмас кисми бўйлан шуғулланган хорижий ҳамда мамлакатимиз олимларининг нуқтаи зарларию қарашларига, хусусан, Адам Мэц, Д.Е.Бертельс, Р.Гардманин, В.В.Бартольд, Р.Фрай, Н.И.Конрад каби йирик шарқшунос олимларнинг қадимий санъатимиз тарихининг юксалиши ва мурakkab давларларига қаратишидир. Китобда ҳар бир давлатчилик маданиятининг ажралмас кисми бўйлан шуғулланган хорижий ҳамда мамлакатимиз олимларининг нуқтаи зарларию қарашларига, х

ТАРБИЯ БЕШИГИ

Булоқ мутафаккирлар, аллома ажоддадаримиз жәти ва ижоди хакида ўқиган китобларимизда уларнинг аксарияти маърифатли, маънавий мухит соглом ва баркамол оиласларда туғилиб вояга етганларига гувоҳ бўламиз. Халқимизнинг "Куш уясидаги кўрганини қилади", деган мақоли бевосита миллий турмуш тарзимизнинг моҳижидан келиб чиқиб айтилган. Автоларнинг илк тарбия ўноғи, орзу-умидлар, эзгу ниятлар туғилиб, шаклланадиган кутлуг маскан оиласидир.

Президентимиз Ислом Каримовнинг "Юксак маънавият — енгил мас куч" асарида таъқидланган идея, "Хар кайси миллиятнинг ўзига хос маънавиятини шакллантириш ва юксалтиришда, хеч шубҳасиз, оиласларнинг ўрини ва тъсири бекиёсdir. Чунки инсоннинг энсоф соғи покизи тайгулаши, илк жәтий тушунча ва тасавурлари биринчидан галда оила бағрида шаклланади. Боланинг характерини, табиити ва дунёкашини белгилайдиган маънавий мезон ва қараашар — яхшилик ва эзгулик, олиханоблик ва меҳр-оқибат, ор-номус ва андиша каби мукаддас тушунчаларнинг пойдевори оила шароитида карор топилиб табийидир".

Бугунги кунда давлатимиз оиласларни ҳар жihatдан кўллаб-кувватлаётir. Колаверса, Конституциямизда, Оила

жуда ҳайрон қолди. Боз устига оила устунлари бўлган ота-онанинг кўшинисининг кечаги тўйидаги "камчиликлар" и, танишининг якинда таъмир кўлдиган уйи ё бўлмаса фалончининг янги олган машинаси ҳакидаги гап-сўйларни болалар олдида беломал айтиши, уларга боловеоалар давомини сўради...

"Алла" ҳақида кўй ёзилган, кўп гапирилган. Бешик бошида айтилган алланинг ахамияти она гўдакка берадиган он сугидан кам эмас. Бирок гўдак бешикдан чиқиб, тетапоя бўлиб, боячага, кейин мактабга қатнай бошлагандага унга боловеоалар давомини сўради...

"Алла" ҳақида кўй ёзилган. Бешик бошида айтилган алланинг кечаги тўйидаги "камчиликлар" и, танишининг якинда таъмир кўлдиган уйи ё бўлмаса фалончининг янги олган машинаси ҳакидаги гап-сўйларни болалар олдида беломал айтиши, уларга боловеоалар давомини сўради...

Мен кўрган, кузатган иккиси оила, улардаги иккиси хил мухити бу хонадонлардаги ўсаётган болаларнинг феъл-автори, дунёкаши шаклланишида замин бўлишига шак-шубҳа йўқ. Бирда бетгачопар, юзи каттак, маҳмадона бола вояга етса, иккиси хонадонда ориятили, оқ-корани танийдиган меҳр-оқибати фарзанд камол топса ҳечам аҳабланмасак бўлади. Чунки ота-оналар ҳар иккиси хонда ҳам "эkkанинн ўрган" бўладилар.

Аксинча бўлиши мумкини? Хўш, сиз оила даврасида, дастурхон бошида ёки меҳмонлар олдида болалар билан қандай мавзуларда сұхbatлашган маъқул, деб ўйлайсиз? Ёки бола билан сұхbatлашши ўтириш шарт эмас, уни тергаб турилса, ҳоҳиши амалга оширилса, бас, шунинг ўзи етари деб ўйнасизми?.. Ҳумум, оиласа гаплашишнинг, самимий оиласий сұхbatting тарбиядаги ўрнига қандай қарайсиз?

Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, Ўзбекистон Бастакорлар уюшмаси, Бадий жамоалар ижодий бирлашмаси шу йилнинг 17-18-19-юн кунлари Ўзбекистон давлат Консерваториясида

"ТАНАЗЗУЛ"

"Бухоро" нашриёти Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган журналист, "Олтин қалам" мукофоти соҳиби Жаҳонгир Исмоиловнинг "Таназзул" номли роман-дилогиясининг биринчий китобини нашрдан чиқарди.

Асар пораҳурлик ва конунбузарлик авж олган, инсон

Доимий ҳамроҳ

ҳақ-хукуки назар-писанд килинмаган шўролар даврининг энг оғир йилларида вижондига қарши бормаган, маддине ва ҳололини ҳар қандай тубанилик, маънавий таназзул ёки чиркинликларидан. Шунда ўз агларидан: "Болалар умуман телевизор кўришмайдими?", деб сўрадим. Улар кулиб: "Нега энди, болаларга мўлжалланган дастур, кино ё мултфильмларни кўришида", дейиши. Шу пайт мезбонимизнинг ўғли алгебрадан бир тенгламани тушунириб бериши сўраб келиб колди. Ота-ўғил тенгламани ечишга киришиб кетишиди...

Мен кўрган, кузатган иккиси оила, улардаги иккиси хил мухити бу хонадонлардаги ўсаётган болаларнинг феъл-автори, дунёкаши шаклланишида замин бўлишига шак-шубҳа йўқ. Бирда бетгачопар, юзи каттак, маҳмадона бола вояга етса, иккиси хонадонда ориятили, оқ-корани танийдиган меҳр-оқибати фарзанд камол топса ҳечам аҳабланмасак бўлади. Чунки ота-оналар ҳар иккиси хонда ҳам "эkkанинн ўрган" бўладилар.

Аксинча бўлиши мумкини? Хўш, сиз оила даврасида, дастурхон бошида ёки меҳмонлар олдида болалар билан қандай мавзуларда сұхbatlaшсан маъқул, деб ўйлайсиз? Ёки бола билан сұхbatlaшши ўтириш шарт эмас, уни тергаб турилса, ҳоҳиши амалга оширилса, бас, шунинг ўзи етари деб ўйнасизми?.. Ҳумум, оиласа гаплашишнинг, самимий оиласий сұхbatting тарбиядаги ўрнига қандай қарайсиз?

Моҳира ОТАБОЕВА,
ЎзДЖТУ ҳалқаро журналистика
факултети талабаси

Нодир ва мактабда ёшларга адабиётдан сабоб берётган Шоира ана шундай эзгу қалабли ёшлар тимсоли бўлиб, улар нобоб мухитини тозалашга, гарчи имконлари етмаса-да, мухит ўйригига юриб пок номларига доғ тушириши ўзларига ор ва исходи билган қаҳрамон

лардир.

Дарвоже, маънавий таназзул ботқоғига ботган кимсанлар мухитида туриб ҳам пок номларига гард юқтирамаслик ўша давр учун ўзига хос маддик ва маънавий жасодат эди. Муаллиф мушкул вазиятта тушиб қолган қаҳрамонларни, олигарлар ва устамонлар тоғасирича ифодалаштергочи бўлиб ишлаетган

Дарвоже, маънавий таназзул ботқоғига ботган кимсанлар мухитида туриб ҳам пок номларига гард юқтирамаслик ўша давр учун ўзига хос маддик ва маънавий жасодат эди. Муаллиф мушкул вазиятта тушиб қолган қаҳрамонларни, олигарлар ва устамонлар тоғасирича ифодалаштергочи бўлиб ишлаетган

Софолинг — бобоғинг

Фоизгача шундай хавф бўлиши мумкин. Амалда эса, ҳеч ким аллергия пайдо бўлишидан холи эмас, ундан ҳимон қилидан тўсик йўқ. Афсуски, ҳар ўнда аллергия чалинучилар сони иккиси баробарга ортмокда. Утган аср бошида ахолининг биринчий фоизи аллергия чалинучиларнинг бўлуса, инфекцияларни тозалаштириб бердилар. Бундай саломатларга мурожаат қилиш зарур", деб ёзилади аллергиянинг мутахассислар.

— Нега, сонча-сог адам қандайдир ташлайди?

— Аллергия пайдо бўлишининг аниқ сабабини ҳеч ким билмайди, — дейди академик Раҳим Ҳайитов. — Буorda ирсиг жуда катта рол ўйнайди. Агар ота ёнада нимадандир аллергия бўлса, боланинг ҳам 25-30 фоизи касалланиш эктилони бор. Бордию ҳам отада, ҳам онада шундай ҳасталик бўлса, у ҳолда туғилажак болаларда саксон ахолисининг 35 фоизида мавжуд.

Аллергиянинг пайдо бўлишининг аниқ сабабини ҳеч ким билмайди, — дейди академик Раҳим Ҳайитов. — Буorda ирсиг жуда катта рол ўйнайди. Агар ота ёнада нимадандир аллергия бўлса, боланинг ҳам 25-30 фоизи касалланиш эктилони бор. Бордию ҳам отада, ҳам онада шундай ҳасталик бўлса, у ҳолда туғилажак болаларда саксон ахолисининг 35 фоизида мавжуд.

Аллергиянинг пайдо бўлишининг аниқ сабабини ҳеч ким билмайди, — дейди академик Раҳим Ҳайитов. — Буorda ирсиг жуда катта рол ўйнайди. Агар ота ёнада нимадандир аллергия бўлса, боланинг ҳам 25-30 фоизи касалланиш эктилони бор. Бордию ҳам отада, ҳам онада шундай ҳасталик бўлса, у ҳолда туғилажак болаларда саксон ахолисининг 35 фоизида мавжуд.

Аллергиянинг пайдо бўлишининг аниқ сабабини ҳеч ким билмайди, — дейди академик Раҳим Ҳайитов. — Буorda ирсиг жуда катта рол ўйнайди. Агар ота ёнада нимадандир аллергия бўлса, боланинг ҳам 25-30 фоизи касалланиш эктилони бор. Бордию ҳам отада, ҳам онада шундай ҳасталик бўлса, у ҳолда туғилажак болаларда саксон ахолисининг 35 фоизида мавжуд.

Аllerгиянинг пайдо бўлишининг аниқ сабабини ҳеч ким билмайди, — дейди академик Раҳим Ҳайитов. — Буorda ирсиг жуда катта рол ўйнайди. Агар ота ёнада нимадандир аллергия бўлса, боланинг ҳам 25-30 фоизи касалланиш эктилони бор. Бордию ҳам отада, ҳам онада шундай ҳасталик бўлса, у ҳолда туғилажак болаларда саксон ахолисининг 35 фоизида мавжуд.

Аllerгиянинг пайдо бўлишининг аниқ сабабини ҳеч ким билмайди, — дейди академик Раҳим Ҳайитов. — Буorda ирсиг жуда катта рол ўйнайди. Агар ота ёнада нимадандир аллергия бўлса, боланинг ҳам 25-30 фоизи касалланиш эктилони бор. Бордию ҳам отада, ҳам онада шундай ҳасталик бўлса, у ҳолда туғилажак болаларда саксон ахолисининг 35 фоизида мавжуд.

Аllerгиянинг пайдо бўлишининг аниқ сабабини ҳеч ким билмайди, — дейди академик Раҳим Ҳайитов. — Буorda ирсиг жуда катта рол ўйнайди. Агар ота ёнада нимадандир аллергия бўлса, боланинг ҳам 25-30 фоизи касалланиш эктилони бор. Бордию ҳам отада, ҳам онада шундай ҳасталик бўлса, у ҳолда туғилажак болаларда саксон ахолисининг 35 фоизида мавжуд.

Аllerгиянинг пайдо бўлишининг аниқ сабабини ҳеч ким билмайди, — дейди академик Раҳим Ҳайитов. — Буorda ирсиг жуда катта рол ўйнайди. Агар ота ёнада нимадандир аллергия бўлса, боланинг ҳам 25-30 фоизи касалланиш эктилони бор. Бордию ҳам отада, ҳам онада шундай ҳасталик бўлса, у ҳолда туғилажак болаларда саксон ахолисининг 35 фоизида мавжуд.

Аllerгиянинг пайдо бўлишининг аниқ сабабини ҳеч ким билмайди, — дейди академик Раҳим Ҳайитов. — Буorda ирсиг жуда катта рол ўйнайди. Агар ота ёнада нимадандир аллергия бўлса, боланинг ҳам 25-30 фоизи касалланиш эктилони бор. Бордию ҳам отада, ҳам онада шундай ҳасталик бўлса, у ҳолда туғилажак болаларда саксон ахолисининг 35 фоизида мавжуд.

Аllerгиянинг пайдо бўлишининг аниқ сабабини ҳеч ким билмайди, — дейди академик Раҳим Ҳайитов. — Буorda ирсиг жуда катта рол ўйнайди. Агар ота ёнада нимадандир аллергия бўлса, боланинг ҳам 25-30 фоизи касалланиш эктилони бор. Бордию ҳам отада, ҳам онада шундай ҳасталик бўлса, у ҳолда туғилажак болаларда саксон ахолисининг 35 фоизида мавжуд.

Аllerгиянинг пайдо бўлишининг аниқ сабабини ҳеч ким билмайди, — дейди академик Раҳим Ҳайитов. — Буorda ирсиг жуда катта рол ўйнайди. Агар ота ёнада нимадандир аллергия бўлса, боланинг ҳам 25-30 фоизи касалланиш эктилони бор. Бордию ҳам отада, ҳам онада шундай ҳасталик бўлса, у ҳолда туғилажак болаларда саксон ахолисининг 35 фоизида мавжуд.

Аllerгиянинг пайдо бўлишининг аниқ сабабини ҳеч ким билмайди, — дейди академик Раҳим Ҳайитов. — Буorda ирсиг жуда катта рол ўйнайди. Агар ота ёнада нимадандир аллергия бўлса, боланинг ҳам 25-30 фоизи касалланиш эктилони бор. Бордию ҳам отада, ҳам онада шундай ҳасталик бўлса, у ҳолда туғилажак болаларда саксон ахолисининг 35 фоизида мавжуд.

Аllerгиянинг пайдо бўлишининг аниқ сабабини ҳеч ким билмайди, — дейди академик Раҳим Ҳайитов. — Буorda ирсиг жуда катта рол ўйнайди. Агар ота ёнада нимадандир аллергия бўлса, боланинг ҳам 25-30 фоизи касалланиш эктилони бор. Бордию ҳам отада, ҳам онада шундай ҳасталик бўлса, у ҳолда туғилажак болаларда саксон ахолисининг 35 фоизида мавжуд.

Аllerгиянинг пайдо бўлишининг аниқ сабабини ҳеч ким билмайди, — дейди академик Раҳим Ҳайитов. — Буorda ирсиг жуда катта рол ўйнайди. Агар ота ёнада нимадандир аллергия бўлса, боланинг ҳам 25-30 фоизи касалланиш эктилони бор. Бордию ҳам отада, ҳам онада шундай ҳасталик бўлса, у ҳолда туғилажак болаларда саксон ахолисининг 35 фоизида мавжуд.

Аllerгиянинг пайдо бўлишининг аниқ сабабини ҳеч ким билмайди, — дейди академик Раҳим Ҳайитов. — Буorda ирсиг жуда катта рол ўйнайди. Агар ота ёнада нимадандир аллергия бўлса, боланинг ҳам 25-30 фоизи касалланиш эктилони бор. Бордию ҳам отада, ҳам онада шундай ҳасталик бўлса, у ҳолда туғилажак болаларда саксон ахолисининг 35 фоизида мавжуд.

Аllerгиянинг пайдо бўлишининг аниқ сабабини ҳеч ким билмайди, — дейди академик Раҳим Ҳайитов. — Буorda ирсиг жуда катта рол ўйнайди. Агар ота ёнада нимадандир аллергия бўлса, боланинг ҳам 25-30 фоизи касалланиш эктилони бор. Бордию ҳам отада, ҳам онада шундай ҳ